

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 570

van **STEFAAN SINTOBIN**

datum: 25 april 2023

aan **JO BROUNS**

VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

Toegang tot landbouwgrond voor jonge en startende landbouwers - Maatregelen

De toegang tot landbouwgrond is, vooral voor jonge/startende landbouwers, steeds moeilijker en duurder. Een medeoorzaak daarvan is dat de overheid en zwaar gesubsidieerde natuurorganisaties als Natuurpunt hectares landbouwgrond opkopen voor hogere prijzen dan wat (jonge/startende) landbouwers kunnen bieden. Dat leidt tot een afname van de landbouwgrond die beschikbaar is voor onze boeren, wat een ernstige bedreiging vormt voor de toekomst van de landbouwsector in Vlaanderen.

1. Hoe beïnvloedt de opkoop van landbouwgrond door overheden en natuurorganisaties de beschikbaarheid van landbouwgrond voor jonge boeren?
2. Welke maatregelen overweegt de minister om de toegang tot landbouwgrond te verbeteren voor jonge boeren?
3. Op welke manier kan de minister zorgen voor een betere verdeling van landbouwgrond tussen landbouwers en andere partijen, zoals natuurorganisaties?
4. Hoe beïnvloeden hogere grondprijzen de haalbaarheid van landbouwbedrijven, vooral die van kleine en middelgrote bedrijven?
5. Zijn er plannen om subsidies voor natuurorganisaties te herzien om te voorkomen dat ze concurreren met jonge boeren bij de aankoop van landbouwgrond?
6. Hoe kan de minister de concurrentie tussen landbouwers en niet-agrarische partijen bij de aankoop van landbouwgrond verminderen?
7. Op welke manier kan de minister het beheer van landbouwgrond door natuurorganisaties reguleren om te voorkomen dat landbouwgrond onnodig uit productie wordt genomen?
8. Welke rol ziet de minister weggelegd voor de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) bij het bevorderen van toegang tot landbouwgrond voor jonge boeren en het voorkomen van landbouwgrondversnippering?

ANTWOORD

op vraag nr. 570 van 25 april 2023

van **STEFAN SINTOBIN**

1. De beschikbaarheid van gronden voor de landbouwproductie wordt door meerdere factoren bepaald, waarvan planologie en landgebruik de belangrijkste zijn:

- Planologie:

De Vlaamse overheid heeft haar grondgebied opgedeeld in meerdere 'bestemmingen' en laat zogenaamde zonevreemde functies niet ongebreideld toe, met weliswaar vergunbare uitzonderingen.

Volgens de ruimteboekhouding (dd. 1/1/2022) was er in Vlaanderen 783.500 hectare met een agrarische bestemming, wat een daling is met 24.100 hectare ten opzichte van 1994 maar wel nog hoger is dan de 750.000 ha die werd vooropgesteld in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. Met die nuance dat niet al het planologisch bestemd landbouwareaal in realiteit door/voor beroepslandbouw wordt gebruikt (o.a. wonen, recreatie, para-agrarische activiteit, zonevreemde bedrijvigheid, natuur/bos, ...).

- Landgebruik:

Terwijl een behoorlijk deel van het planologische landbouwareaal in realiteit niet voor beroepslandbouw wordt gebruikt, geldt omgekeerd ook dat er percelen met een niet-agrarische bestemming in realiteit voor landbouwdoeleinden gebruikt worden. Denk bijvoorbeeld aan (nog) onbebouwde bouwkvavels, (nog) te ontwikkelen industriezones, percelen met groene bestemming, ...

Op basis van de jaarlijkse perceelsregistratie in het kader van het landbouw- en mestbeleid, werd in 2021 624.634 hectare gebruikt als landbouwareaal. Ten opzichte van 2001 is dit een daling met 1,7 %.

Algemeen kan worden gesteld dat landbouwgrond in Vlaanderen schaars is en de druk om grond te onttrekken aan landbouwgebruik hoog. De grondprijs, die in Vlaanderen hoog is, is een goede indicator voor de mate van schaarste (vraag-aanbod mechanisme).

Het spreekt voor zich dat als (nieuwe) eigenaars van in landbouwgebruik zijnde grond beslissen om het voedselproductiepotentieel van de betrokken grond niet langer te benutten, dit bijkomende schaarste genereert.

2-3+6. De Vlaamse overheid hanteert momenteel al (wettelijke) instrumenten om te stimuleren dat landbouwgrond in landbouwgebruik blijft. Voorbeelden zijn de regelgeving over de ruimtelijke ordening (planologie) en de pachtwet (met o.a. voorkeopsrecht voor zittende pachters). Het voorstel van nieuw pachtdecreet voorziet overigens ook in een aantal stimulansen voor eigenaars om te verpachten, doordat er nieuwe evenwichten worden ingebouwd. De verpachting door openbare besturen wordt ook volledig herzien, waardoor zij veel meer beleid op maat kunnen voeren en gestimuleerd worden om na te denken over de verpachting van publieke landbouwgronden.

Overheden kunnen evenwel niet zomaar ingrijpen in de grondenmarkt omdat dit op gespannen voet zou staan met de basisbeginselen van de Europese Unie, zoals vrij verkeer van kapitaal, vrijheid van ondernemen en vrijheid van vestiging. Zo kunnen lidstaten bijvoorbeeld geen regels uitvaardigen die verbieden dat niet-landbouwers

landbouwgronden vererven of aankopen. Evenmin kan worden opgelegd dat een (nieuwe) eigenaar de grond effectief in landbouwgebruik neemt.

We kunnen dus niet verhinderen dat andere bedrijven, vzw's, (lokale) overheden, particulieren, ... landbouwgronden verwerven.

We kunnen wel stimulerende maatregelen treffen. Zo ondersteun ik bijvoorbeeld het tweejarig project 'landbouwmobiliteit' van vzw Groene Kring dat als doel heeft om grondoverdracht van oude naar jonge boeren te realiseren, met een focus op niet-familiale overdracht. Via het GLB-Strategisch Plan 2023-2027 wordt de opstart van of overname door jonge landbouwers ook ondersteund vanuit het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF). Ook hoop ik dat nuttige samenwerkingsprojecten kunnen gefinancierd worden rond bijvoorbeeld de toegang van gronden voor jonge landbouwers via de projectoproepen voor de oprichting en werking van operationele groepen binnen het Europees partnerschap voor voor innovatie (EIP).

4. De omvang van (start)investeringen kunnen de haalbaarheid van het voorgenomen businessplan van startende ondernemingen beïnvloeden.
5. Voor een antwoord op deze vraag verwijs ik naar de bevoegde collega, Zuhail Demir.
7. Als minister van landbouw kan ik de Vlaamse ruimtelijke ordening, en daaruit voortvloeiende regels, niet wijzigen. De planologische regels over wat wel/niet kan op percelen met een agrarische bestemming zijn bij decreet en in uitvoeringsbesluiten vastgesteld. Ook hiervoor verwijs ik door naar de bevoegde minister, Zuhail Demir.
8. De werking vanuit de VLM behoort tot de bevoegdheid van mijn collega minister Zuhail Demir. Ik zie het niet als een kerntaak voor de overheid om in competitie te treden met private (immo-)ondernemingen of verenigingen die vastgoedtransacties matchen en begeleiden. De rol van de overheid is om een wettelijk kader te voorzien waarbinnen die transacties kunnen/moeten plaatsvinden en om grondgebruiks-regelgeving te maken die een balans nastreeft tussen diverse belangen (eigenaarsrechten, voedselzekerheid en -soevereiniteitsgarantie, natuurdoelen, etc...).